

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Digitale toets

Kamerbrede grip op de digitale uitvoeringspraktijk bij wetgeving

Over de Digitale toets

Wetgeving wordt steeds vaker uitgevoerd met behulp van ICT-systemen. Om de digitale uitvoering van wetten mogelijk te maken, moet de (menselijke) taal van wetten omgezet worden naar gedetailleerde beslisregels en vervolgens naar computercode (als...dan-regels). In dat proces moeten soms ingrijpende keuzes worden gemaakt. De Staten-Generaal kan die keuzes vaak niet beoordelen, democratisch legitimeren of desgewenst veranderen. Tijd dus voor meer parlementaire grip op de digitale uitvoeringspraktijk van wetgeving.

De volgende vragen zijn in het bijzonder van belang bij wetgeving waarbij de uitvoering sterk zal leunen op ICT. Voor een uitgebreidere toelichting, zie het **verslag van de rapporteurs Digitale rechtsstaat**.

1. Hoe beoordelen de uitvoeringsorganisaties de kansen en risico's van de digitale uitvoering van dit wetsvoorstel?
Uitvoerbaarheid voor uitvoeringsorganisaties komt aan bod in de uitvoeringstoetsen.

2. Heeft bij de voorbereiding van het wetsvoorstel al een vertaling van wet naar beslisregels plaatsgevonden (dus naar als...dan-regels)? En is vervolgens de vertaling van deze beslisregels naar computercode getest?
De Kamer kan vragen naar de invulling van onderdeel 4.6 van het beleidskompas, de werkmethode ICT-uitvoeringsgericht wetgeven. De Raad van State beoordeelt in de beleidsanalytische toets of de te gebruiken automatische besluitvorming en algoritmes worden toegelicht, zie hun toetsingskader 'Digitalisering en wetgeving' uit 2021.

3. Is er in de wet- en regelgeving beoordelingsruimte overgelaten aan de uitvoerder (oftewel: kent de wet open normen)? Zo ja, is geborgd dat de vertaling naar beslisregels voor concrete situaties door uitvoeringsorganisaties transparant en herleidbaar is?

Als onderdeel van de wetstechnische toets beoordeelt de Raad van State de verslaglegging van omzetting van de voorgestelde regelgeving in geautomatiseerde beleidsregels en uitvoering ('specificatiedossier').

4. Is duidelijk welke gegevens mogen worden gebruikt en is de kwaliteit van deze gegevens altijd in orde?

Let bijvoorbeeld op risico's bij hergebruik. Zie de informatie van de Autoriteit Persoonsgegevens: logging van gegevens.

5. Is de openbaarheid en toegankelijkheid van de code afgesproken? Hebben ambtenaren toegang tot de code en hebben zij voldoende begrip van de werking ervan?

Overheden zouden hun gebruikte algoritmes moeten publiceren in het Algoritmeregister.

6. Is voorzien in niet-digitale contactmogelijkheden voor burgers met de overheid?

Dit contact moet zich niet beperken tot 'uitleggen van de wet' maar moet ook kunnen leiden tot aanpassing van het besluit.

7. Zijn risico's in beeld voor (kwetsbare) burgers als digitale systemen falen (bijv. storingen of fouten)?

In de memorie van toelichting moeten deze gevolgen in beeld zijn gebracht.

8. Gaan er alarmbellen af op het juiste moment bij de juiste mensen wanneer de ICT-systemen niet goed functioneren of onbedoelde uitkomsten genereren? Is er de mogelijkheid om fouten in het proces te herstellen, of om de ICT-systemen los te laten zodat maatwerk geboden kan worden?

Denk hierbij ook aan de rechtsmiddelen (bezwaar en beroep) voor burgers wanneer het misgaat.

9. Beschikken toezichthouders over voldoende toezichts- en handhavinginstrumenten en capaciteit, over de benodigde ICT-infrastructuur en voldoende technische kennis?

Let op dat toezichthouders soms zelf ook gebruik maken van (zelflerende) algoritmes.

10. Is vastgelegd wanneer de digitale uitvoering van de wet geëvalueerd wordt? En is duidelijk op basis waarvan?

De Kamer kan overwegen om te vragen om een invoeringstoets.

Hoe herken je (te verwachten) ICT-uitvoering bij wetgeving?

- Het wetsvoorstel bevat rechten of verplichtingen voor burgers waarover de overheid een besluit moet nemen;
- En de doelgroep die door het wetsvoorstel wordt geraakt is omvangrijk (dit maakt een vorm digitale uitvoering vrijwel onvermijdelijk);
- Of het wetsvoorstel gaat over een domein waarin deels digitale of geheel geautomatiseerde besluitvorming al gemeengoed is (bijvoorbeeld sociale zekerheid, fiscaliteit, omgevingswetgeving).

Dit handvat is opgesteld door de rapporteurs Digitale rechtsstaat, de leden Kathmann (GL-PvdA) en Six Dijkstra (NSC), juni 2025.

Uitgave: Dienst Analyse en Onderzoek, Tweede Kamer der Staten-Generaal